

Acta van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken Nederland, samengekomen te Ede op zaterdag 18 maart 2017.

Artikel 1. Opening

Namens de samenroepende kerk, de Gereformeerde Kerk Zwijndrecht e.o., opent ds. L. Heres de vergadering, laat zingen de verzen 1 en 6 van Psalm 69, gaat voor in gebed en leest Nehemia 13:1-14. Aan de hand van het gelezen Schriftgedeelte spreekt de preses een openingswoord.

Broeders afgevaardigden,

Ijver voor de wet. Ijver voor het huis van God. Zo mag je de aanpak van Nehemia in dit Schriftgedeelte rustig noemen. Op drie wezenlijke punten stelt Nehemia orde op zaken. Eerst moet de orde in de tempeldienst worden teruggebracht. De vertrekken moeten gereinigd. De Levieten en de zangers moeten terug op hun post. Vervolgens moet de sabbat in ere worden hersteld. En tenslotte moeten ook de gemengde huwelijken worden aangepakt.

Als je dat doortrekt naar vandaag, zou je misschien zeggen: alle zaken van orde en recht, de erediensten en de heiliging van het dagelijks leven. En dan komen we dichtbij de taak die ons vandaag is opgedragen. Als afgevaardigden van de verschillende plaatselijke kerken op deze synode. Maar wat zegt dit Schriftgedeelte dan over de ijver die wij vandaag aan de dag moeten leggen?

Ik wil voor een antwoord op die vraag een aantal aspecten van die ijver van Nehemia belichten. Het is namelijk een ijver die ontstoken wordt na het horen van de wet. Het is in de tweede plaats een ijver die wel op een wat bijzonder moment komt. Namelijk helemaal aan het eind van het boek en dus ook ná die feestelijke inwijding van Jeruzalems muur. In de derde plaats is het een ijver die uitloopt op een gebed: 'Gedenk mij, mijn God'.

Het is dus eerst een ijver die wordt ontstoken na het horen van de wet. Dat is de inhoudelijke motivatie voor Nehemia om zich zo voluit in te zetten. Die wet van de HEERE speelt sowieso al een heel belangrijke rol in de geschiedenis van Ezra en Nehemia.

Het begint al in Nehemia 1 bij de schuldbelijdenis van Nehemia. Als hij daar zichzelf heel nadrukkelijk schaart onder de zondaars, ook al is het niet eens aannemelijk dat Nehemia zelf heel direct persoonlijk betrokken is geweest bij het steeds maar weer verlaten van de HEERE. Maar als hij belijdenis doet van de zonden van zijn volk dan zegt hij het heel nadrukkelijk: 'ook ik en mijn familie, wij hebben gezondigd'.

Maar de kennis van die zonde komt uit de wet. Aan die wet hebben ze zich niet gehouden. Maar tegelijkertijd zien we dat Nehemia een beroep doet op die wet. In vers 9 doet hij dat. De HEERE had toch tegen Mozes het volgende gezegd: 'Maar bekeert gij u tot Mij en onderhoudt gij naarstig mijn geboden – al waren uw verdrevenen aan het einde des hemels, Ik zal hen vandaar vergaderen en hen brengen naar de plaats die Ik verkoren heb om daar mijn naam te doen wonen'.

Het woord van de HEERE was duidelijk. Het nauwgezet en ijverig onderhouden van de geboden zou het behoud van het volk zijn. En tegelijkertijd beseft Nehemia dat de diepste grond van dat behoud de genade van de HEERE is. Dat blijkt wel uit zijn schuldbelijdenis.

De wet komen we ook tegen in hoofdstuk 9. Hoofdstuk 9 is een samenvatting van de verbondsgeschiedenis tot op dat moment. Het doet wel een beetje denken aan de verschillende

preken die we in het boek Handelingen tegenkomen, zoals die van Stefanus. Een onderstreping van de goedertierenheid van God, die vasthoudt aan het verbond.

Het is dan wel te begrijpen dat Nehemia in hoofdstuk 13 die grote ijver aan de dag legt. Want de wet van de HEERE is de basis van het leven van het volk. De bron van het samenleven met elkaar en met de HEERE. Nehemia weet heel goed, dat het verlaten van de wet tot de ondergang leidt. De voortgang van de tempeldienst, de heiliging van de sabbat als de kern van het verbond en de heiliging van het dagelijkse leven staan op het spel.

Die ijver is goed. Nehemia kent zijn verantwoordelijkheid. Zo hebben wij ook een verantwoordelijkheid gekregen. Daar past ijver bij.

Maar daarmee is niet alles gezegd. Want het tweede waar ik vanmorgen uw aandacht voor wil vragen, is het moment waarop Nehemia deze ijver aan de dag legt.

Zou het voor ons gevoel niet fijner zijn als het boek eindigde met hoofdstuk 12 vers 43? 'Men bracht op die dag talrijke offers; en men verheugde zich, want God had hen verheugd met grote vreugde; ook de vrouwen en de kinderen verheugden zich, zodat de vreugde van Jeruzalem van verre gehoord werd'.

Dat is toch inderdaad de verwachting die je zou mogen hebben na alles wat er in de voorafgaande tijd is gebeurd? De mensen komen terug uit de ballingschap. Wat een geweldig begin is dat in Ezra 1. Kores, de koning van Perzië, belijdt dat de God des hemels alle koninkrijken van de aarde aan hem gegeven heeft en dat Hij hem opgedragen heeft om voor Hem een huis te bouwen in Jeruzalem, in Juda.

En dan wordt eerst het altaar herbouwd. Vervolgens de fundamenten van de tempel. Dan de tempel zelf en vervolgens in Nehemia de muren van Jeruzalem. De wet wordt gelezen. Het volk bekeert zich tot de HEERE en het is weer goed. En dat allemaal dankzij de ijver van Nehemia. Maar is het dan niet heel verontrustend dat hoofdstuk 13 er nog achteraan komt? Het is zo'n beetje het laatste hoofdstuk van de geschiedenis van Israël in het Oude Testament. Nehemia gaat in het 32e jaar van Artachsasta weer terug naar de koning. Twaalf jaar nadat hij zijn eerste verzoek aan de koning gedaan had om naar Jeruzalem te mogen gaan.

En dan blijkt dat Nehemia eigenlijk niet fatsoenlijk weg kan gaan. Hij is nog niet weg of nota bene de felste tegenstander van de wederopbouw, Tobia, krijgt een kamer in de voorhoven van het huis van God. Hoe verzin je het. De hele dienst aan de HEERE zakt als een kaartenhuis in elkaar. Het lijkt wel alsof er helemaal geen blijvende kracht zit in die reformatie na de ballingschap.

En eerlijk gezegd krijgt die ijver van Nehemia in hoofdstuk 13 daar ook wel iets krampachtigs van. Het lijkt wel alsof alles aan Nehemia hangt. Als hij straks wegvalt, hoe zal het dan gaan? Wij kennen de geschiedenis. Wij weten hoe de Heere Jezus het land aantrof....

Dat zegt wel iets over de blijvende waarde van menselijke ijver. Je kunt er absoluut niet op bouwen. Dat moeten we vandaag ook maar goed beseffen. Ook al nemen we vandaag de beste besluiten die ooit in de kerkgeschiedenis gedaan zijn, het zegt helemaal niets over de toekomst en het voortbestaan van de kerken. Als het hiervan afhankelijk zou zijn, al zou het maar iets zijn, dan zou het niet best zijn.

Nehemia's ijver loopt uit op een gebed. Dat is het derde. Het is goed om te beseffen dat Nehemia niet eindigt met zijn eigen ijver, maar met een gebed. Het eindigt daarom met verwachting op de HEERE.

Uit zijn ijver bleek dat hij een gelovige Israëliet was. Zijn levensinstelling kwam voort uit een innerlijke aanvaarding van Gods wet. En tegelijkertijd kon zijn ijver voor de wet de toekomst niet veilig stellen. Die ligt alleen vast in de goedheid van de HEERE. En in de ijver van de HEERE. En daarom eindigt Nehemia niet als een mislukking. Ja, wel als je naar de menselijke kant kijkt. Maar de trouw van de HEERE blijft. Nehemia eindigt in verwachting.

Het einde van het Oude Testament is open. Er zijn dingen die missen. Zoals bijvoorbeeld de wolk van de HEERE die neerdaalt op de tempel ter inwijding van Gods huis. We zien die wolk in Exodus 40 bij de tabernakel. We zien hem in 1 Koningen 8 bij de inwijding van de tempel van Salomo. Maar hier missen we het. Je zou je haast afvragen: 'Is de HEERE nou wel tot zijn tempel gekomen?'.

Maar er treden ook profeten op. Eén van hen is Maleachi. En Hij belooft het, dat Hij tot zijn tempel zal komen.

En zo gebeurt het. De evangelist Johannes vertelt ons hoe de Heere Jezus een bezoek brengt aan die tempel. Wat Hij aantreft, is inderdaad niet best. Het huis van zijn Vader is tot een verkoophuis gemaakt. Door mensen die niet aan de Heere dachten, maar aan hun eigen plek. En dan gaat Jezus orde op zaken stellen in de tempel. Zodat zijn discipelen zich herinneren dat er geschreven staat: 'De ijver voor uw huis zal Mij verteren'. Maar wat een verschil met Nehemia. Bij Nehemia was het een tijdelijke opleving, want het was menselijke ijver.

Dat is bij de Heere Jezus zo anders. Hij is niet gekomen om orde op zaken te stellen in een gebouw of in een kerkelijk systeem dat de gemeenschap tussen God en zijn volk faciliteert en regelt. Maar Hij is gekomen om die gemeenschap zelf te herstellen.

'Breek deze tempel af en binnen drie dagen zal ik hem doen herrijzen'. Als we het hebben over ijver, dan zullen we het eerst moeten hebben over die ijver. Die ondraaglijke inspanningen die de Heere van de kerk gedaan heeft om dat weerspannige en tegenstrevende volk van binnenuit te veranderen. De inspanning die Hij leverde aan het kruis van Golgotha. En die Hij vandaag op het gelovige gebed wil aanwenden voor zondige ambtsdragers die een synode houden.

Laat onze ijver vandaag dan waarachtige christelijke ijver zijn. Dan zal het Woord van God in alles ons richtsnoer zijn. Dan zullen we ons best doen. Maar dan is het ook bij voorbaat goed.

Namens de roepende kerk heet ik u van harte welkom. Met dank aan de deputaat-scriba voor het voorbereidende werk dat hij gedaan heeft. Ik verklaar deze synode voor geopend.

Artikel 2. Presentie

De GK Kampen doet onderzoek naar de geloofsbrieven.

Afvaardiging:

Kerk	Primi	Secundi
GK Assen Boerakker	oud. J. Haarsma oud. J. Hartog	oud. H. van Dijk oud. A. Postma
GK Dalfsen	oud. H. Hoek oud. H. Hoogers	
GK Ede	oud. A. van Pijkeren oud. J. de Voogd	Oud. L.H.J. de Jong
GK Hardenberg e.o.	ds. R. van der Wolf oud. J.F. Bos	oud. A. Pullen
GK Kampen	oud. H.P.C. Bos oud. A.H.J. Rook	oud. K.H. Poll
GK Zwolle	ds. J.R. Visser oud. H. Kroes	oud. J.H. Janssen oud. J. Sebens
GK Zwijndrecht	ds. L. Heres oud. L. Roorda	oud. J. Peters oud. D. Vonkeman

De geloofsbrieven zijn in orde. Er zijn geen instructies.

Alle primi-afgevaardigden zijn aanwezig.

Dr. J. Douma en ds. E. Hoogendoorn wonen de synode bij als adviseur.

Artikel 3. Verkiezing moderamen

Achtereenvolgens worden een preses, een scriba en een assessor gekozen. De samenstelling van het moderamen is:

Preses ds. L. Heres

Scriba ds. J.R. Visser

Assessor ds. R. van der Wolf

Artikel 4. Constituering van de vergadering

De preses van de samenroepende kerk, ds. L. Heres, verklaart de Synode van De Gereformeerde Kerken voor geconstitueerd. Hij nodigt de leden van het moderamen uit om hun plaatsen in te nemen. Het moderamen gaat in overleg om de vergadering verder voor te bereiden.

Artikel 5. Adviseur van de synode

Ds. E. Hoogendoorn wordt uitgenodigd als adviseur aan de vergadering deel te nemen.

Artikel 6. Vaststellen agenda

(agenda 4.)

Enkele na de sluitingsdatum binnengekomen stukken worden toegevoegd aan de agenda.

Artikel 7. Instemming met de belijdenis

(agenda 5.)

De preses verzoekt de leden van de synode, door op te staan, hun instemming met de Drie Formulieren van Eenheid te betuigen. De leden van de synode betuigen hun instemming door te gaan staan.

Artikel 8. Acta GS 1 oktober 2016

(agenda 6.)

Acta GS 1 oktober is door het moderamen van de GS van 1 oktober vastgesteld en ondertekend.

(agenda 7)

Zaken uit de notulen.

Artikel 21. Deputaten appelzaken. Geen van de kerken heeft een voorstel ingediend voor het vervullen van 2 vacatures deputaten appelzaken. Aan de kerken wordt gevraagd alsnog met voorstellen te komen voor de vervulling van de 2 vacatures.

Artikel 9. Correspondentie uitgegane stukken

(agenda 8.)

Alle kerken hebben een overzicht ontvangen van alle stukken die in de periode 1 oktober 2016 tot 18 maart 2017 zijn uitgegaan. Voorlezen van één of meer van de stukken wordt niet nodig gevonden.

Artikel 10. Deputaten CFB jaarverslag 2016

(agenda 9.3 en 12.4)

In aanwezigheid van de deputaten C.M. Blootens en L. Roorda wordt het jaarverslag 2016 behandeld. Vanwege vertrouwelijke informatie gaat de vergadering in comité.

De CFB heeft in 2016 informeel overleg gehad met de CvB's van de kerken.

De belastingdienst heeft bij groepsbeschikking alle kerken van de GKN aangemerkt als algemeen nut beogende instelling (ANBI). Groepshoofd van deze beschikking is Gereformeerde Kerken Nederland.

Alle kerken hebben voldaan aan hun verplichtingen. De jaarrekening 2016 kent een positief resultaat van bijna € 37.000. Dit bedrag is toegevoegd aan de algemene reserve.

Nadat het comité is opgeheven worden de broeders H.P.C. Bos en br. J. de Voogd benoemd om als kascontrolecommissie de boeken te controleren.

Artikel 11. Artikel 31 Acta GS 1 oktober 2017

(agenda 9.1)

Verzoek

Schrijven van br. L. Roorda met verzoek uit te spreken dat de GS van 1 oktober ten onrechte heeft geconstateerd dat voorstellen in een bezwaarschrift niet in de kerkelijke weg van art 30 Kerkorde aan de orde zijn gesteld en samen met de bezwaren heeft afgewezen. (Acta Artikel 31).

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

De Generale Synode van 1-10-2016 heeft in haar zitting van 17-12-2016 besloten dat de vier revisieverzoeken van kerkleden direct bij de synode kunnen worden neergelegd, zonder vooraf de weg via mindere vergaderingen te gaan, omdat het zaken betreft die al op de vorige synode van 12-3-2016 hebben gediend (de revisieverzoeken en de voorstellen betroffen besluit 4 over de kleine verschillen tussen de kerken).

Tevens besloot de synode dat een revisieverzoek voor wat betreft de voorstellen over die verschillen niet ontvankelijk is, want voorstellen zouden wél via de mindere vergadering ingebracht moeten worden.

De precieze formulering is mij niet bekend, want de vertrouwelijke Acta heb ik niet tot mijn beschikking. In het kort verslag van de tweede zitting van de synode wordt het zo verwoord: Verder worden een aantal voorstellen die in een van de bezwaarschriften aan de synode zijn voorgelegd, afgewezen omdat deze voorstellen niet in de kerkelijke weg van art. 30 Kerkorde aan de orde zijn gesteld. Dit is anders dan in mijn persoonlijke herinnering, maar mogelijk is afwijzen vanwege het niet gaan van de kerkelijke weg hetzelfde als onontvankelijk verklaren?

Het gaat mij er nu niet om dit duidelijk te krijgen, daarvoor moeten we eerst beschikken over de tekst van de vertrouwelijke Acta. Het gaat me hier om de motivatie voor de onontvankelijkheidsverklaring (of, met de formulering conform het kort verslag: de afwijzing vanwege het niet gaan van de kerkelijke weg) van de voorstellen, namelijk: deze voorstellen zijn niet in de kerkelijke weg van art. 30 van de Kerkorde aan de orde gesteld.

Vanwege de leesbaarheid formuleer ik hieronder alleen met de term (on)ontvankelijk, en laat steeds die tussen-haakjes zijn weg: (of, met de formulering conform het kort verslag: de afwijzing vanwege het niet gaan van de kerkelijke weg).

Een revisieverzoek is dus ontvankelijk

voorzover het het verkeerde in een besluit aanwijst;

voorzover het aangeeft dat een besluit onhoudbaar is;

voorzover het verzoekt om dat besluit terug te nemen;

voorzover het aangeeft waarom een besluit gewijzigd zou moeten worden;

voorzover het aangeeft hoe een besluit gewijzigd zou moeten worden;

voorzover het vraagt om iets uit te spreken...

Maar een revisieverzoek zou onontvankelijk zijn wanneer het voorstelt om iets uit te spreken...?

Een revisieverzoeker zou de synode nooit kunnen dienen met een voorstel?

Een goed revisieverzoek bevat een concreet geformuleerde volzin waarvan wordt verzocht of wordt voorgesteld aan de kerkelijke vergadering om die uit te spreken of over te nemen.

Hieronder twee voorbeelden van revisieverzoeken met voorstel van particuliere kerkleden direct aan de synode (dus zonder voorbereiding in de kerkelijke weg). Beide keren heeft de synode de revisieverzoeken in behandeling genomen hetgeen impliceert dat de revisieverzoeken met de voorstellen ontvankelijk werden geacht.

Acta GS Heemse 1984-1985, artikel 123

Materiaal: brief van br. J. L. te De Lier waarin hij bedenkingen uit tegen de voortzetting van het deputaatschap Bijbelvertaling en voorstelt in samenwerking met de Gereformeerde Bijbelstichting "de Bijbel onder ons volk te brengen zoals de vaders hem voor ons hebben opengelegd en zoals hij door de geslachten heen is bewaard".

Besluit: aan het verzoek van deze broeder niet te voldoen.

Grond: In de brief wordt de noodzaak van een 'terugkeer' van de vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap uitsluitend naar de Statenvertaling niet aangetoond. Het besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Conclusie: uit dit besluit blijkt dat de GS Heemse 1984-85 de brief met het voorstel in behandeling heeft genomen en dus ontvankelijk heeft geacht.

Acta GS Leusden 1999, artikel 72

7. brief van br. J. P. te Capelle aan den IJssel dd. 31 december 1998 met een revisieverzoek van besluit 2 (GS Berkel en Rodenrijs 1996, Acta art. 47) en twee voorstellen:

Voorstel 1: dat de GS Leusden uitspreekt: (...)dat daarom de uitgangspunten 3 en 4 vervallen verklaard en vervangen moeten worden (...)

Voorstel 2: de synode stelt een deputaatschap in (...)

Besluit 1:

aan de revisieverzoeken van de PS Utrecht 1998, de kerken te Bunschoten-Oost, Rijnsburg en Emmeloord, br. M.C. B. en br. J. P. ten aanzien van het besluit van GS Berkel en Rodenrijs 1996 inzake echtscheidingszaken (Acta art. 47) in zoverre te voldoen dat uitgangspunt 1 en richtlijn 3 verduidelijkt worden, uitgangspunt 4 opnieuw geformuleerd wordt en een nieuw uitgangspunt 5 toegevoegd wordt, zodat de volgende uitgangspunten en richtlijnen worden vastgesteld: (...)

Besluit 3:

aan de verzoeken van de PS Utrecht 1998, de kerk te Rijnsburg, br. M.C. B. en br. J. P. om een nieuw deputaatschap te benoemen te voldoen door een deputaatschap te benoemen met de volgende instructies: (...)

Conclusie: nergens blijkt dat de GS Leusden 1999 het revisieverzoek met de twee voorstellen van br. J. P. onontvankelijk heeft verklaard, integendeel, de GS heeft de voorstellen behandeld en voorstel 1 deels en voorstel 2 geheel overgenomen.

Bij beide voorbeelden zijn de voorstellen niet afgewezen omdat deze voorstellen niet in de kerkelijke weg van art. 30 Kerkorde aan de orde zijn gesteld.

Mijn verzoek aan de Generale Synode:

De Generale Synode spreekt uit dat de Generale Synode van 1-10-2016 ten onrechte het revisieverzoek voor wat betreft de voorstellen onontvankelijk heeft verklaard (of, met de formulering van het kort verslag: heeft afgewezen omdat deze voorstellen niet in de kerkelijke weg van art. 30 Kerkorde aan de orde zijn gesteld).

Gronden.

1. De voorstellen in het revisieverzoek betreffen geen nieuwe zaak maar een zaak die al op de vorige Generale Synode heeft gediend, hetgeen betekent dat de bepaling van art. 30 van de Kerkorde (namelijk Betreft het een nieuwe zaak die vanuit de kerken aan de orde wordt gesteld, dan kan deze alleen in de weg van voorbereiding door de mindere vergadering op de agenda van de meerdere vergadering worden geplaatst) op deze voorstellen niet van toepassing is.

2. De praktijk binnen het kerkverband van de Gereformeerde Kerken is terecht altijd geweest dat een revisieverzoek inclusief eventuele voorstellen direct bij een meerdere vergadering kon worden neergelegd, zonder vooraf de weg via mindere vergaderingen te gaan.

3. De Generale Synode van 1-10-2016 heeft niet aangetoond dat revisieverzoeken wel mogen zeggen hoe het niet moet maar niet mogen voorstellen hoe het wel moet.

4. De Generale Synode van 1-10-2016 heeft wel beweerd maar niet aangetoond dat de voorstellen in het revisieverzoek onontvankelijk zijn.

Broeders, het jonge en kwetsbare kerkverband is gediend met helderheid en transparantie als het gaat om de rechtsgang in het kerkverband. Het moge de synode duidelijk zijn dat ik haar niet vraag om de voorstellen alsnog te behandelen.

Met hartelijke groet en heilbede,

Bespreking

Appel en revisie, hoe zit dat nou? Je komt verschillende toepassingen tegen. Het is belangrijk dat we als kerken voor de toekomst duidelijkheid geven.

In de bespreking wordt aan de hand van wat er geschreven staat in de Acta van de GS Groningen Zuid 1978 m.b.t. de herziening van de tekst van art 30 en 33 Kerkorde, ingegaan op het onderscheid tussen een appel en een revisieverzoek.

-Revisie

Beide artikelen waken ervoor dat er onnodig onrust ontstaat door zaken zomaar rechtstreeks op de agenda van kerkelijke vergadering te plaatsen. Daarom is wat eerder in art 46 stond bij kerkelijke vergaderingen, bewust naar voren gehaald en in art 33 opgenomen.

Een nieuwe zaak kan alleen in de weg van voorbereiding door de mindere vergadering op de agenda van de meerdere vergadering komen. Daarbij dient de mindere vergadering alvorens een voorstel voor de meerdere vergadering wordt vastgesteld nauwkeurig na te gaan wat eventueel eerder betreffende de voorgestelde zaak is besloten. Daarbij wordt in art. 33 duidelijk aangegeven dat wat eenmaal afgehandeld is niet opnieuw aan de orde moet worden gesteld, tenzij...

Alleen wanneer men van oordeel is dat wijziging noodzakelijk is kan revisie worden aangevraagd. Alleen dan, anders niet. En als wijziging noodzakelijk is, dan weer in de weg van voorbereiding door de mindere vergadering. Niet rechtstreeks door een gemeentelid of een afgevaardigde maar altijd via een kerkenraad of een andere mindere vergadering.

-Appel

Wanneer iemand onrecht is aangedaan door een uitspraak van een mindere vergadering is er de mogelijkheid in beroep te gaan bij een meerdere vergadering. Ook is er de mogelijkheid bezwaar aan te tekenen bij de volgende gelijksoortige vergadering. Zo'n appel wordt ook wel het aanvragen van revisie genoemd. Dit appel en de zogenoemde revisie vallen onder het bepaalde in art 31 Kerkorde.

De 4 bezwaarschriften hebben betrekking op besluiten van de toen vorige vergadering. Daartegen gaan de indieners in appel naar art 31 Kerkorde bij de volgende gelijksoortige vergadering. De vergadering besloot in dit geval de appel- en bezwaarschriften in behandeling te nemen. Misschien niet gebruikelijk maar in de specifieke situatie wel te verdedigen. De bezwaren werden afgewezen omdat niet was aangetoond dat de genomen besluiten in strijd waren met het Woord van God, de belijdenis of met de kerkorde.

Een van de bezwaarschriften bevatte enkele voorstellen. Deze werden afgewezen omdat ze niet naar art 30 Kerkorde in de kerkelijke weg van voorbereiding door de mindere vergadering aan de orde waren gesteld.

Het is een misvatting dat revisieverzoeken inclusief eventuele voorstellen rechtstreeks bij een meerdere vergadering kunnen worden ingediend. Eerst zal getoetst moeten worden of er nieuwe argumenten zijn en dan komt art 30 Kerkorde in beeld. De indiener van het verzoek is een andere mening toegedaan, revisie is geen nieuwe zaak.

Ook is het beroep op een meerdere vergadering begrensd. Aanvechten van een besluit van een mindere vergadering kan wanneer je onrecht is aangedaan. Ook wanneer je er van overtuigd bent dat gehandeld is tegen het Woord van God of de kerkorde. Dan moet er getoetst worden.

Een van de afgevaardigden merkt op dat het goed is dat we er nu samen overspreken, zodat zaken uitgekristalliseerd worden. Misschien dat de gegeven uiteenzetting aan de hand van de acta van de synode van 1978 op papier kan komen zodat de verschillen tussen appel en revisie duidelijk in beeld zijn.

De indiener verzoekt om revisie. Hij gaat niet in appel. Dit kan, maar dan wel in de weg van art 30 Kerkorde. Het was beter geweest dat de indiener zijn bedenkingen had voorgelegd aan de kerkenraad. Indiener maakt duidelijk dat dat is gebeurd. Maar de broeders die de behandeling op de synode niet hadden bijgewoond hadden er geen goed grip op. Daarom heeft de indiener besloten de zaak zelf voor te leggen.

Besluit

De Generale Synode besluit met 9 stemmen tegen en 3 stemmen voor het verzoek af te wijzen. Twee afgevaardigden onthouden zich van stemmen.

Artikel 12. Artikel 21 Acta GS 1 oktober 2017

(agenda 9.2)

De preses draagt de leiding voor de behandeling van dit punt over aan de assessor ds. Van der Wolf.

Verzoek

Schrijven van de GK Zwijndrecht e.o. met het verzoek uit te spreken dat vier appel/bezwaarschriften door de GS 1 oktober 2016 ten onrechte aan deputaten appelpunten ter behandeling is gegeven. (Acta Artikel 21)

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

De Generale Synode van 12-3-2016 heeft vastgesteld de Appelregeling generale synode GKN zolang er geen classes zijn. Zoals de titel al aangeeft is deze regeling bedoeld voor appelpunten, en niet voor revisieverzoeken. Het onderscheid tussen appel en revisie is niet altijd even helder te maken, er is een grijs gebied.

Appelpunten zijn beroepschriften betreffende uitspraken of handelingen van kerkelijke vergaderingen die iemand naar zijn mening persoonlijk onrecht doen (vgl. art. 31 Kerkorde). Maar art. 31 geldt ook ander dan persoonlijk onrecht.¹⁾ Bij appel is er dus sprake van verongelijking. Een appel wordt gericht tot een volgende gelijksoortige²⁾ vergadering (meestal wordt dat revisie genoemd) of tot een meerdere vergadering.

Een revisieverzoek kan elke kerkelijke zaak betreffen, de revisieverzoeker is meestal niet persoonlijk bij de zaak betrokken in de zin dat hem onrecht is aangedaan. Een revisieverzoek kan dus een algemeen kerkelijk karakter hebben, maar ook kan verongelijking aanleiding zijn voor een revisieverzoek. De revisieverzoeker is van oordeel dat wijziging noodzakelijk is (vgl. art. 33 Kerkorde). Revisie betreft daarom nooit een nieuwe zaak. Om revisie kan verzocht worden omdat a. men meent dat een besluit in strijd is met het geldende kerkrecht (men vraagt om toetsing van het besluit aan het geldende kerkrecht) of b. omdat men de geldende regeling onjuist acht. Een revisieverzoek wordt gericht tot een volgende gelijksoortige vergadering.

Revisieverzoeken betreffen uit de aard der zaak altijd kerkelijke zaken, ze zijn immers al eerder op een kerkelijke vergadering behandeld. En ze behoren op een volgende kerkelijke vergadering behandeld te worden. De praktijk bij de Gereformeerde Kerken is daarom altijd geweest dat revisieverzoeken door de kerkelijke vergadering zelf worden behandeld, al of niet na voorbereiding door een commissie van die kerkelijke vergadering. Dit bracht onder meer mee dat in de Acta van die vergadering duidelijk en transparant werd vermeld de overwegingen, het besluit, de gronden en een verslag van de bespreking (betreft het een comité zaak, dan zal de bespreking in comité geschieden en in de vertrouwelijke acta worden opgenomen worden; de behandeling wordt daar verder niet anders van).

(Soms is een vergelijk met de gang van zaken in het burgerleven verduidelijkend (al gaat de vergelijking niet geheel op). Bij verongelijking gaat men naar de rechterlijke macht: toetsen of een uitspraak of handeling wel of niet in strijd is met het bestaande recht: wijziging van de wet is een taak voor de wetgevende macht: het bestaande recht moet herzien worden. Het zal een ieder duidelijk zijn dat toetsing aan het bestaande recht een heel andere behandeling vergt dan wijziging van het bestaande recht.)

De Appelregeling generale synode GKN zolang er geen classes zijn is duidelijk bedoeld voor beroepszaken waarbij verongelijking in het persoonlijke vlak aan de orde is, en niet voor beroepszaken over algemeen kerkelijke zaken. De Appelregeling formuleert in art. 6 bijvoorbeeld. de partijen op te roepen elkaar in vrede te aanvaarden. Een dergelijke oproep is bij een revisieverzoek betreffende algemeen kerkelijke zaken niet aan de orde.

De Generale Synode van 1-10-2016 kreeg te maken met vier revisieverzoeken. Bij die vier revisieverzoeken is er geen sprake van verongelijking in het persoonlijk vlak, maar de revisie betreft besluit 4 waarin het gebruik van een aantal liederen en formulieren voor niet-kerkscheidend wordt verklaard. Deze revisieverzoeken zijn echter toch aan deputaten appenzaken in handen gegeven.

Omdat de vier revisieverzoeken door deputaten appenzaken zijn behandeld is er op de synode inhoudelijk niet veel ingegaan op de bezwaren. De Acta zullen de overwegingen, het besluit, de gronden en het verslag van de bespreking en de werkzaamheden van deputaten appenzaken slechts beknopt of nauwelijks weergeven. Dat is zeker in dit geval erg jammer, omdat de revisieverzoeken de doorstart van het GKN kerkverband betreffen.

1) Dr. H. Bouwman, Gereformeerd kerkrechtl //, Kampen 1934, p.43: Evenals in dit geval is het herhaaldelijk in onze kerken voorgekomen, dat eene ruimere opvatting dan van persoonlijke verongelijking aan dit deel van Art. 31 moet worden gehecht.

2) Acta GS Kampen 1951, art. 177: De synode overweegt. dat art. 31 K.O. weliswaar het recht geeft tot beroep op een meerdere vergadering tegen een uitspraak van een mindere vergadering, doch daarmee niet afsnijdt de mogelijkheid, met bezwaren te gaan naar een volgende gelijksoortige mindere vergadering.

Verzoek aan de Generale Synode

De Generale Synode spreekt uit dat de vier revisieverzoeken ten onrechte aan deputaten appenzaken ter behandeling is gegeven.

Gronden.

- 1. Uit de aard der zaak behoort een revisieverzoek door een kerkelijke vergadering behandeld te worden, en niet door deputaten appenzaken*
- 2. De aangenomen appelregeling is een appelregeling, geen revisieverzoekregeling.*

Wij doen u dit verzoek met de bedoeling de kerkrechtelijke lijn zuiver te houden en vanwege jurisprudentie voor de toekomst. De bedoeling van dit verzoek is dus niet om de vier revisieverzoeken alsnog te behandelen.

Wij hebben grote waardering voor de werkzaamheden van deputaten appenzaken die met de revisieverzoekers hebben gesproken.

Met vriendelijke groet en heilbede,

Bespreking

In de bespreking wordt erop gewezen dat nadat de appelregeling was vastgesteld er nog een wijziging is doorgevoerd. Het specifieke woord 'kerkenraad' is vervangen door het algemene 'kerkelijke vergadering'.

Er zijn vier appel/ bezwaarschriften ingediend, geen revisie verzoeken.

Bezwaarden hebben in de gesprekken met deputaten kenbaar gemaakt dat het hun gaat om een appel als bedoeld in art 31 Kerkorde.

De uiteenzetting zoals deze is gegeven bij de bespreking van het verzoek van br. Roorda (Artikel 11) is ook belangrijk bij het beoordelen van deze zaak..

Besluit

De Generale Synode besluit met 8 tegen 1 stemmen en 3 onthoudingen het verzoek af te wijzen. Twee afgevaardigden blijven buiten stemming.

Artikel 13. GK Harderwijk e.o.

(agenda 9.4)

verzoek

Schrijven van de initiatiefgroep GK Harderwijk e.o. met het verzoek om aansluiting bij de GKN en onder zorgstelling van een naburige kerkenraad.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Inleiding

Ondergetekenden, leden de GKv in Harderwijk, hebben moeten besluiten zich binnenkort los te maken van de GKv te Harderwijk en daarmee van het kerkverband van de GKv. Zowel plaatselijk als landelijk wordt het gereformeerde karakter van de invulling van de kerkdiensten, de plaats van de wetslezing en Woordverkondiging, de catechismusprediking en het catechetisch onderwijs, de ambtsbediening en invulling van de ambten steeds meer losgelaten.

De binding aan de gereformeerde belijdenis en de onfeilbaarheid van het Woord wordt gerelativeerd. Mensenwoord en de tijd en cultuur waarin we leven bepalen mee het uitleggen van de Heilige Schrift en de invulling van het persoonlijke en kerkelijke leven. De avondmaalstafel is open voor een ieder die het voor zichzelf verantwoord vindt om aan te gaan. Het samen organiseren van kerkdiensten en andere activiteiten met kerken uit kerkverbanden van allerlei signatuur wordt gepropageerd en gepraktiseerd.

Volharding

De afgelopen twee jaar heeft een aantal gesprekken met de kerkenraad plaatsgevonden. Individueel en samen. Deze gesprekken hebben niet mogen leiden tot verbetering in de kerkelijke situatie. De kerkenraad heeft duidelijk gemaakt door te gaan op de ingeslagen weg. Ook landelijk zijn er geen signalen, dat teruggekomen wordt van de ingeslagen weg.

Initiatiefgroep Gereformeerde Kerk Harderwijk e.o.

Op 9 januari 2017 hebben ondergetekenden een Initiatiefgroep opgericht met als doel de gereformeerde prediking en het kerkelijk leven, dat zich gebonden weet aan de Heilige Schrift en de gereformeerde belijdenis, in Harderwijk e.o. te behouden en voort te zetten. De Initiatiefgroep is zich er van bewust daarin geheel afhankelijk te zijn van onze Heer en Heiland Jezus Christus. Hij is het die Zijn kerk vergadert, beschermt en onderhoudt in de eenheid van het ware geloof.

Uw kerken erkennen de Heilige Schrift als Gods Woord en willen daarnaar leven. Zodoende aanvaarden uw kerken de belijdenisgeschriften, de Drie Formulieren van Eenheid (de Nederlandse Geloofsbelijdenis, de Heidelbergse Catechismus en de Dordtse Leerregels). Daarmee houdt u vast aan de geloofsbelijdenis die de Gereformeerde Kerken in ons land via de Afscheiding van de Nederlandse Hervormde Kerk in 1834, de Doleantie in 1886, de Vereniging in 1892 en de Vrijmaking in 1944 steeds wilden handhaven.

Verzoek om aansluiting bij de Gereformeerde Kerken Nederland

Daarom heeft de Initiatiefgroep, zoals u in bijgevoegde omschrijving kunt lezen, besloten aansluiting te zoeken bij uw kerkverband: de Gereformeerde Kerken Nederland. Net zoals u wilt de Initiatiefgroep voor het kerkelijk samenleven de Kerkorde, zoals deze in 1978 door de Gereformeerde Kerken in Nederland is vastgesteld en door uw synode van 12 maart 2016 is gepreciseerd, aanvaarden en naleven.

De Initiatiefgroep is gering in getal. Voor het invullen van de doelstelling kunnen veel zaken door de broeders en zusters in Harderwijk, al dan niet met hulp van broeders en zusters uit omliggende plaatsen, zelf ingevuld worden. Veel zaken zijn inmiddels opgepakt. Richting de broeders en zusters in Harderwijk en omliggende plaatsen, die nog geen beslissing hebben genomen en waarmee contacten worden onderhouden, een niet onbelangrijk signaal.

Gelet op hun ervaring, hun geschiktheid en hun beschikbaarheid zouden ook enkele broeders in het ambt van ouderling of diaken kunnen dienen. Maar een kerkenraad, zoals bedoeld in Kerkorde art 36 en 37, kan er nu (nog) niet zijn.

Gelet op bovenstaande vraagt de 'Initiatiefgroep Gereformeerde Kerk Harderwijk e.o.' u, de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken Nederland d.d. 18 maart 2017, de Gereformeerde Kerk Harderwijk e.o. toe te laten tot uw kerkverband.

Verzoek om onderzorgstelling

In vervolg daarop vraagt de 'Initiatiefgroep Gereformeerde Kerk Harderwijk e.o.' u, de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken Nederland d.d. 18 maart 2017, de Gereformeerde kerk Harderwijk e.o., zolang daar nog geen kerkenraad kan zijn, naar Kerkorde artikel 39 onder zorg van een naburige kerk te stellen.

Al geruime tijd zijn er contacten tussen broeders en zusters van de GK Ede e.o. en de broeders en zusters in Harderwijk. Mee om die reden geeft de Initiatiefgroep er de voorkeur aan onder zorg geplaatst te worden van de GK Ede e.o.. De Initiatiefgroep realiseert zich dat er, o.a. vanwege het beleggen van kerkdiensten in Ede en in Amersfoort, al heel wat werk op de kerkenraad van GK Ede e.o. afkomt. Maar omdat veel werkzaamheden door GK Harderwijk e.o. zelf opgepakt kan worden en er in Harderwijk broeders zijn die in het ambt kunnen dienen, acht de Initiatiefgroep het verantwoord deze voorkeur uit te spreken.

Start met het beleggen van kerkdiensten

Het streven van de Initiatiefgroep is D.V. om rond de a.s. zomervakantie, ervoor of er na, te starten met het beleggen van kerkdiensten in Harderwijk. De verwachting is, dat daarvoor belangstelling is vanuit Zeewolde, Nijkerk, Putten, Ermelo, Harderwijk en Nunspeet. Mochten er nog vragen zijn, uw deputaat-scriba is op de hoogte van onze plannen en activiteiten tot nu toe en kan u daarover, indien gewenst, nader informeren.

Verzoek om vertrouwelijke behandeling.

Omdat de kerkenraad van de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) te Harderwijk nog niet formeel is ingelicht over het bovenstaande, verzoeken wij u tenslotte vertrouwelijk om te gaan met de inhoud van deze brief tot 18 maart 2017.

De HERE schenke u kracht en wijsheid bij uw synode-arbeid.

De Initiatiefgroep GK Harderwijk e.o.,

Bespreking

Met dankbaarheid wordt kennis genomen van het verzoek.

Wanneer een groep mensen in de GKv vraagt om onder zorgstelling naar art 39 Kerkorde is dat iets om blij om te zijn.

Art. 39 is ontstaan in de tijd van reformatie, het aantal kerken is dan klein en op veel plaatsen is nog geen kerkenraad. Je komt het ook tegen bij de afscheiding wanneer Hendrik de Cock het land rondtrekt. Op veel plaatsen zijn er kleine groepen, het begin van een zelfstandige gemeente. Dat moet je waarderen. Je ziet hetzelfde rond de vrijmaking. Wanneer op veel plaatsen het aantal gemeenteleden nog te klein is voor het (weer) instellen van de ambten. Zorg er dan wel voor dat je het op die plaats houdt. Ga de gemeente leden apart registreren. Met de bedoeling te stimuleren dat daar een zelfstandige gemeente ontstaat.

Het is een prachtig initiatief dat we niet voorbij moeten laten gaan. Welke kerk we aanwijzen zullen we moeten bespreken.

De kerk te Ede is erg dankbaar voor het verzoek van de broeders en zusters in Harderwijk. Formeel wist de kerkenraad nergens van, alleen informatie uit de wandelgangen in Amersfoort. De kerkenraad heeft geen standpunt ingenomen. Ede is een erg jonge gemeente met ook een preekplaats in Amersfoort. Wat houdt onder zorgstelling in? Kunnen we dit waarmaken?

De ene situatie is niet gelijk aan de andere. Het valt op dat er in Harderwijk al veel zelfstandig is gedaan op weg naar het instellen van de ambten. Gevraagd wordt om aansluiting en onder zorgstelling van een naburige gemeente met een voorkeur voor Ede. Maar liggen Kampen en Zwolle niet meer in de

lijn? Is het niet verstandig dat er een gesprek plaatsvindt tussen die kerken en dat de broeders en zusters zich daar aansluiten? Dan zou er een preekplaats of wijkgemeente kunnen ontstaan. Ook wij zijn heel erg blij met deze ontwikkeling. We moeten er met elkaar uit zien te komen.

Een afgevaardigde is dankbaar voor het verzoek. Moet er niet een commissie komen om dit soort vragen te onderzoeken? Er is ervaring en kennis. Zo'n commissie kan goede diensten bewijzen. Natuurlijk kun je ook een kerk aanwijzen. Maar soms kan het gevoelig liggen wanneer een meerdere vergadering zegt waar je heen mag of moet. Een commissie zou zich kunnen buigen over wat onder zorgstelling inhoudt. De komende tijd zouden er meer van dit soort vragen en verzoeken om aansluiting bij de GKN kunnen komen.

Geadviseerd wordt het eenvoudig te houden. Zwolle zou hier kunnen inspringen zodat ouderlingen en diakenen bevestigd kunnen worden. Houdt er rekening mee dat we met meer van dit soort situaties te maken kunnen krijgen. Zet nu de stap en help de bezwaarde broeders en zusters. Ga geen commissie instellen. Wijs Zwolle aan, niet Ede. Deel dit de broeders en zusters in Harderwijk mee. Gezien de motivatie, graag toelaten.

Op grond van het ingestuurde materiaal is er vertrouwen. De vraag is: hoe kunnen we faciliteren? Nogmaals wordt de blijdschap met deze brief benadrukt. De broeders en zusters moeten nu geholpen worden. We moeten wel realistisch zijn. Kleine groepen kunnen veel aandacht vragen. Er kunnen snel tegenstellingen ontstaan. Een kerkenraad kan daarmee in de moeite komen. We kunnen misschien meer van dit soort groepen verwachten. Laat er een commissie komen die kan adviseren hoe je daar mee omgaat. Dus en Zwolle aanwijzen en een commissie benoemen.

Bij art. 39, onder de zorg van een naburige kerkenraad stellen, hebben we het over opzicht en tucht. Zwijndrecht heeft ervaring met dit soort dingen. Zwijndrecht was zelf een tijd zonder kerkenraad. Met Berkel ging het fout. Later kreeg Zwijndrecht de zorg over Veenendaal en Goes. Laten we een kerk aanwijzen. In een gesprek zal duidelijk worden wat aan zorg nodig is. Zo mogelijk een paar ambtsdragers bevestigen.

De broeders en zusters in Harderwijk willen zich aansluiten bij de GKN. Hun vraag is om onder zorg gesteld te worden. Op die vraag wordt een antwoord gevraagd. Het aanvaarden van leden is geen bevoegdheid van een classis. Laten we antwoord geven op de vraag en eerst besluiten tot onder zorgstelling van een kerkenraad. Later kunnen we dan besluiten welke kerkenraad we aanwijzen, Ede of Zwolle.

Er wordt op gewezen dat de onder zorgstelling door de classis wel degelijk een gezamenlijke actie is van de kerken. Het aanwijzen van een rondreizende predikant is misschien nog wat rigouzeus, maar zou moeten kunnen.

In de praktijk heeft Hardenberg veel ervaring met onder zorgstelling. De pastorale zorg vraagt veel aandacht. Kleine gemeenten kunnen soms heel donkere perioden doormaken. De praktijk kan weerbarstig zijn. Daarom nu twee besluiten nemen, onder zorg stellen van Zwolle en een commissie die goed over deze dingen gaat nadenken en advies kan uitbrengen.

Nogmaals wordt dankbaarheid en blijdschap uitgesproken over het verzoek vanuit Harderwijk. Wel wordt de vraag gesteld of art 39 Kerkorde echt wel van toepassing is. De broeders en zusters zijn nog lid van de GKv aldaar. De afgevaardigde vraagt aandacht voor de snelheid van handelen.

De voorkeur wordt uitgesproken voor Ede. Ede is in een opbouwfase, de werkdruk is daar behoorlijk hoog. Of dit er dan nog bij kan is de vraag. We moeten de uitgesproken voorkeur nu wel meenemen

Een van de afgevaardigden vraagt of onze emeritus predikant hier nog een rol in kan spelen. Ook wordt gevraagd of het starten van een gemeente in Harderwijk niet ten koste gaat van de preekplaats Amersfoort?

Geconstateerd wordt dat er aan ervaring en wijsheid geen gebrek is. Ook dat onderlinge afstanden geen rol spelen. Je zit zo op de snelweg.. En misschien kan ds. Hoogendoorn hier nog iets in betekenen.

Na twee ronden stelt de Preses vast dat er drie voorstellen op tafel liggen.

- Dankbaar instemmen met de gevraagde aansluiting
- GK Harderwijk e.o. onder zorg stellen van de kerkenraad van Zwolle of van een andere gemeente
- Een commissie benoemen die bij dit soort verzoeken met het oog op orde en structuur kan adviseren.

In de 3^e ronde wordt geadviseerd niet nog een commissie te benoemen. Er kunnen zich allerlei gevoelige situaties voordoen en allerlei moeiten ontstaan, maar dat hoeft niet. Wijs een kerkenraad aan die een dominee heeft. Die kan dan aan het werk en toewerken naar het instellen van de ambten. Het is goed om op zoveel mogelijk plaatsen ten minste een preekplaats te hebben.

Het gaat snel. Misschien is het ook wel te optimistisch, maar laten we GK Harderwijk e.o. direct ontvangen en er naartoe werken dat daar ambtsdragers worden aangesteld.

Hoe gevoelig ligt het wanneer de broeders en zusters horen dat i.p.v. Ede, Zwolle is aangewezen?

Geen commissie benoemen. De situaties verschillen per plaats. Helpen bij verzelfstandiging kan altijd.

Wijs een kerk aan, welke kerk dat moet zijn weet ik niet, ook niet of dat een kerk moet zijn met een predikant. We kunnen de broeders en zusters nu niet vragen of een andere kerk een bezwaar is.

Het is goed wanneer we wat meer gaan structureren zodat niet alles op het bordje van de dominee terecht komt. Zorg voor een overzichtelijk verhaal, dus wel een commissie benoemen die richting kan wijzen, adviseren en informeren: Wat kun je verwachten, wat willen jullie, hoeveel broeders zijn er, wat is de verwachting dat er aan nieuwe broeders bijkomt, wordt het een wijk, of een wijkgemeente. Hoeveel wijkwerk kan er zelf worden gedaan? Zijn er broeders om mee te vergaderen.

De gevoelens van de wijk nooit trotseren. In de praktijk vormt de kerkenraad een paraplu over de wijk. Het contact is op huisbezoek niveau. De zorg over een wijk of wijkgemeente erbij trekt een wissel op de gemeente.

En wat de voorkeur Ede betreft: de deputaat-scriba kan daar misschien wat van zeggen.

Besluit

Met algemene stemmen besluit de Generale Synode aan de verzoeken van de initiatiefgroep GK Harderwijk e.o., om aansluiting en onder zorgstelling te voldoen.

Bespreking aanwijzen kerkenraad

Nadat het besluit over onder zorgstelling is genomen wordt verder gesproken over welke kerkenraad daarvoor moet worden aangewezen.

De broeders en zusters in Harderwijk hebben de voorkeur uitgesproken voor GK Ede.

De afgevaardigden van GK Ede geven aan dat zij denken dat het extra werk een te zware belasting voor de kerkenraad is.

Desgevraagd geeft de deputaat-scriba namens de initiatiefgroep aan dat vanwege de contacten die er zijn de voorkeur voor Ede is uitgesproken, maar dat er bij de broeders en zusters geen enkel bezwaar is tegen de naburige kerkenraden van Kampen of Zwolle.

Er wordt op gewezen dat een kerkenraad met predikant de voorkeur heeft o.a. i.v.m. het instellen van de ambten. Voorgesteld wordt de kerkenraad van de GK Zwolle e.o. aan te wijzen.

Besluit

Met 12 stemmen voor en 2 onthoudingen besluit de Generale Synode, GK Harderwijk e.o. naar art 39 Kerkorde onder zorg van de kerkenraad van de GK Zwolle e.o. te stellen.

Bespreking benoemen commissie

Opgemerkt wordt dat de werkzaamheden van een eventuele commissie die, desgevraagd in voorkomende gevallen adviezen kan geven met het oog op orde en structuur, prima passen bij de opdracht die deputaten Eenheid Gereformeerd belijders hebben. Ligt het dan ook niet voor de hand de opdracht te geven aan deze deputaten i.p.v. het benoemen van een nieuwe commissie? Dit idee wordt breed gesteund.

Besluit

Met 11 stemmen voor, 1 tegen en 2 onthoudingen besluit de Generale Synode dat deputaten Eenheid gereformeerde belijders in voorkomende gevallen en wanneer daarom wordt gevraagd, met betrekking tot nieuwe gemeenten of groepen die zich willen aansluiten bij de GKN, advies kunnen geven met het oog op orde en structuur.

Artikel 14. Vragen uit de kerken

(agenda 11)

De kerk te Hardenberg heeft twee zaken voor de kerkelijke rondvraag.

1.

Inmiddels is in Harderberg een commissie in het leven geroepen voor het onderhouden van In de persoonlijke rondvraag is op de vorige synode geattendeerd op de noodzaak en het belang van het ondersteunen van de activiteiten van dr. Victor d'Assonville en het Reformatorisch-Theologische Seminar (RTS) in Heidelberg.

contacten met dr. Victor d'Assonville en de Reformatorisch-Theologische Seminar (RTS) in Heidelberg. De commissie heeft contacten gelegd en heeft een kerkdienst van de Selbständige Evangelisch-Reformierte Kirche (SERK) in Hannover bijgewoond.

Onderzoek wordt gedaan hoe ondersteuning geboden kan worden. Ad hoc, op korte termijn en structureel. Informatie wordt ingewonnen over de plannen van de opleiding, de financiële situatie, verbanden met andere theologische opleidingen en contacten met andere kerken, o.a. met de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt).

In mei zullen de predikanten Heres, Visser en Van der Wolf afreizen naar Heidelberg voor een gesprek met dr. d'Assonville en ds. Heck. Een aantal vragen is verzonden. Aan de hand van de antwoorden en bevindingen zal de kerkenraad een besluit nemen.

Vanuit de vergadering wordt positief gereageerd op de stappen die zijn gezet. Het steunen van de opleiding in Heidelberg wordt van harte aanbevolen. Zie het als missionaire activiteit, bijdragen aan het behouden van een gereformeerde theologische opleiding en uitdragen van de gereformeerde leer in Duitsland. Het gaat om een voluit gereformeerde opleiding. De opleiding zou ook van betekenis kunnen zijn voor onze studenten. We zijn blij dat het initiatief is genomen. We hopen op een goede rapportage zodat de kerken onder de zegen van de Here mogen bijdragen.

2.

Voor de tweede zaak gaat de vergadering op verzoek van Hardenberg in comité

Artikel 15. DGK

(agenda 9.5, 9.6 en 12.1)

Aan de orde zijn het gezamenlijke persverslag van het gesprek tussen afgevaardigden van DGK en GKN op 17 februari 2017 en het vertrouwelijke verslag van het gesprek op 17 februari en rapport van de commissie gesprek DGK.

De preses draagt voor de behandeling van dit agendapunt de leiding van de vergadering over aan de assessor ds. Van der Wolf.

Gezamenlijk persverslag namens DGK en GKN afgevaardigden

Op 17 februari 2017 hebben afgevaardigden van De Gereformeerde Kerken (DGK) en Gereformeerde Kerken Nederland (GKN) met elkaar gesproken. Tussen beide kerken is er gesprek sinds begin 2016 en ligt er een briefwisseling. De agenda van de bespreking van 17 februari bestond uit het bespreken van die briefwisseling en de toelichting die daarop vanuit de GKN gegeven zou gaan worden volgens de opdracht die de GKN synode op 17 november jl. daartoe gegeven heeft.

De broeders van de GKN hebben op 17 februari toegelicht waar moeiten zijn ontstaan met de door de DGK aan deputaten ACOBB verstrekte opdracht en bijbehorende door DGK op het internet gepubliceerde agendapunten. De broeders van beide kerken hebben hierover gesprek gevoerd. Over en weer is toegelicht hoe moeiten zijn ontstaan en hoe teleurstellingen zijn gevoeld op basis van op internet verspreide agendapunten en daarop naar elkaar toe verstuurd brieven. Er is ruim de tijd genomen om elkaar toe te lichten wat de achterliggende motivatie, bedoeling en strekking daarvan was en is. Er is doorgesproken over de door DGK in haar acta gepubliceerde agendapunten en over allerlei andere aspecten uit de briefwisseling tussen DGK en GKN. Dit heeft over en weer verhelderend gewerkt. Duidelijk is geworden: het fundament van de kerk is Schrift en belijdenis. De kerkorde, kerkelijke rechtspraak en kerkgeschiedenis behoren niet tot het fundament zelf. De punten uit de acta van DGK zijn bedoeld als agendapunten voor een gesprek en hebben niet de bedoeling een oordeel richting de GKN uit te spreken. Ook zijn ze niet bedoeld als voorwaarden voor het gesprek.

De afgevaardigden van de DGK en GKN hebben uitgesproken dat ze het als een positief gesprek ervaren hebben dat openingen geeft, en tevens is naar elkaar uitgesproken dat er blijdschap is over het gevoerde gesprek, de openheid en de opheldering.

De afgevaardigden van de GKN zullen dit ook op hun volgende synode van 18 maart naar voren brengen en bespreken.

De vergadering is afgesloten met gebed: of de Here Zelf de toenadering tussen beide kerken wil zegenen.

Voorstel

De commissie gesprek DGK stelt voor uit te spreken:

1. Met blijdschap kennis te nemen van de verklaring van de deputaten van de DGK dat alleen Schrift en belijdenis het fundament van de kerk vormen en op grond daarvan verdere gesprekken kunnen plaats vinden.

en te besluiten:

2. Deputaten eenheid gereformeerde belijders de opdracht te geven het oriënterende gesprek met de DGK voort te zetten.
3. Daarbij door te spreken over het functioneren van Schrift en belijdenis als fundament van de kerk en over de katholiciteit van de kerk.
4. Aan de synode van oktober 2018 rapport uit te brengen van de voortgang van de gesprekken en dan te besluiten hoe verder te gaan.

Bespreking

De vraag die voorligt is: Vindt u het goed dat we de gesprekken voortzetten

Waar de ene afgevaardigde zijn gevoel en moeite kenbaar maakt, wat het losmaakt alleen al dat deze zaak op de agenda staat, spreekt een ander afgevaardigde zijn blijdschap uit over het voorstel dat er tafel ligt. Beide gevoelens worden begrepen.

Er is een opening omdat deputaten DGK hebben verklaard dat ze op grond van alleen Schrift en belijdenis als fundament verder willen spreken. Sommige afgevaardigden zien dat als een doorbraak.

Dat is reden om nu inhoudelijk over dat fundament door te spreken en zo te onderzoeken of er wederzijdse herkenning en erkenning is.

Dat moet zorgvuldig in alle openheid gebeuren. Alertheid blijft geboden. Er is veel gebeurd, vertrouwen is geschaad. We maken het mee en hebben het meegemaakt dat broeders en zusters daar hun toevlucht nemen. Veel is nog niet duidelijk en niet uitgesproken. Onvoorwaardelijke wederzijdse herkenning en erkenning zal moeten blijken. Dan is er een werkelijke doorbraak. Maar mocht onverhoopt het resultaat negatief zijn dan zullen we ook dat duidelijk naar binnen en naar buiten publiekelijk moeten doorgeven.

Gewaarschuwd wordt om niet vanuit emotie te spreken en besluiten.

Het voorstel is, punt 2, om het oriënterend gesprek voort te zetten. Om zoals in punt 3 staat, door te spreken over het functioneren van Schrift en belijdenis als fundament van de kerk. Hoe wordt daar in de praktijk mee omgegaan. Daar kan open over gesproken worden. De kerkorde hoort niet bij het fundament en hoeft niet besproken te worden. Dat is nu helder.

Nadrukkelijk wordt er op gewezen dat het onderschrijven van Schrift en belijdenis als fundament van de kerk los kan staan van de kerkelijke praktijk. Dat heeft alles te maken met hoe men tegen Schrift en belijdenis aankijkt. Een afgevaardigde is blij dat de commissie dat ook zo ziet en dat daarover doorgesproken moet worden en over de katholiciteit van de kerk.

Door een van de afgevaardigden wordt een voorstel ingediend om een brief te schrijven naar de GS van de DGK en naar deputaten ACOBB i.p.v. het oriënterende gesprek voort te zetten. In de brief moet gevraagd worden duidelijkheid te verschaffen of DGK van mening is dat de GKN niet alleen willen staan op het fundament van apostelen en profeten, maar dat ook werkelijk doen. Daarbij zou aangegeven moeten worden dat GKN van mening is dat DGK staat op dat fundament van apostelen en profeten plus een extra, namelijk een intentie om boven de Schrift uit te binden, aan een eigen interpretatie van de Kerkorde, de handswijze in het verleden en de kerkelijke traditie tot op heden. In de brief zou herhaald moeten worden het appel om de instructie van de DGK-synode van Groningen te herzien zodat een werkelijk open gesprek mogelijk is.

Andere afgevaardigden zijn van mening dat een brief schrijven met deze inhoud niet kan. Deputaten DGK hebben zich duidelijk uitgesproken. Zowel over wat wel en niet tot het fundament behoort als over het karakter van de punten uit de acta van de DGK. Die zijn niet bedoeld als agendapunten voor een gesprek en hebben niet de bedoeling een oordeel uit te spreken richting GKN. Ook zijn ze niet bedoeld als voorwaarden voor het gesprek. Deputaten DGK hebben verklaard een open gesprek met ons te willen aangaan. Wanneer we nu het oriënterend gesprek voortzetten is dat in de lijn van onze brief van 12 maart aan de GS van DGK.

We willen duidelijkheid over herkenning en erkenning over en weer: u staat werkelijk op het fundament van Schrift en belijdenis. Wanneer we dat willen is communicatie middels spreken nodig.

Een van de afgevaardigden dient een amendement in op het voorstel voor het schrijven van een brief. Het amendement beoogt de brief in te korten en persoonlijke beoordelingen te schrappen.

Besluit.

Met 11 stemmen voor en 1 tegen wordt het voorstel van de commissie aangenomen. Twee afgevaardigden blijven buiten stemming.

Artikel 16. Deputaten studiebegeleiding

(agenda 9.7/12.2)

Rapport

TUSSENTIJDSE RAPPORTAGE STUDIEBEGELEIDING

Geachte broeders,

inleiding

Op de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken Nederland, d.d. 1 oktober 2016 is door de kerk te Hardenberg gemeld dat de predikanten ds. J. Visser en R. van der Wolf werken aan een voorstel voor het begeleiden van studenten in de theologie. De beide predikanten hebben ten aanzien van hun taak als uitgangspunt genomen wat de GS in artikel 12 heeft geformuleerd met betrekking tot deze begeleiding:

“In de huidige situatie missen de kerken een eigen kerkelijke opleiding tot de dienst van het Woord. Dat vraagt extra bewaking van de theologische kandidaten die zijn afgestudeerd aan een academische opleiding van andere kerkgenootschappen. Het vraagt bovendien om alertheid op eventuele zwakheden in de gevolgde opleiding. Belangrijke aandachtsvelden zijn onder meer: confessionele betrouwbaarheid als het gaat om Schriftgezag, bekwaamheid om Gods Woord uit te leggen, kennis van en omgaan met de gereformeerde leer naar de belijdenisgeschriften, kennis van de gereformeerde ethiek, van de kerkgeschiedenis alsook van het gereformeerd kerkrecht, inzicht in de ambtelijke aspecten van de taak van dienaar van het Woord.” (Acta GS Ede 1 oktober 2016, art. 12.2.)

wijziging

De opdracht aan de GK Hardenberg kan door haar niet voldoende worden uitgevoerd, omdat de aandachtsvelden een zaak moeten zijn van onderlinge verdeling tussen de predikanten, in overleg met de student(en). We achten het een zaak van het kerkverband zelf om de drie predikanten met deze opdracht te belasten en van hen concrete voorstellen te vragen. We verzoeken u dan ook het volgende:

Voorstel 1:

- 1. uitbreiding van het aantal begeleiders en benoeming van de drie actief dienstdoende predikanten: ds. L. Heres, ds. J.R. Visser en ds. R. van der Wolf;**
- 2. opdracht aan studiebegeleiders met een uitgewerkt en definitief voorstel te komen op de eerstvolgende GS;**
- 3. ontslag van de GK Hardenberg inzake haar opdracht om tot een voorstel voor studiebegeleiding te komen.**

ruimte

Omdat de studiebegeleiding een zaak moet zijn van de gezamenlijke kerken, dienen de kerken ook de mogelijkheid te geven om deze taak naar behoren te kunnen uitvoeren. Zonder op dit moment in details te treden, blijkt uit wat hierboven in artikel 12.2. is uitgesproken dat de studiebegeleiding vooral tijd zal vragen. Om die tijd vrij te maken zullen de kerken hun verantwoordelijkheid naar elkaar toe moeten nemen, waar de predikanten ook aan eigen gemeente verbonden zijn en daar verplichtingen hebben. In de voorbespreking tussen de beide predikanten werd duidelijk dat een dergelijke opdracht de mogelijkheid moet hebben tot studieverlof en overleg. We denken daarbij in eerste instantie aan twee maanden per jaar. Deze twee maanden zouden voor rekening kunnen komen van alle kerken, om de gemeentes waaraan deze predikanten verbonden zijn financieel tegemoet te komen. Hoe één en ander definitief vorm moet krijgen willen de predikanten de komende tijd graag nog nader overleggen en invullen. Wij verzoeken u daarom het volgende:

Voorstel 2:

- 1. uit te spreken dat de drie benoemde studiebegeleiders ruimte krijgen om in hun definitieve voorstel aan de volgende GS naast voorstellen betreffende de bovengenoemde uitgangspunten ook voorstellen te doen omtrent tijdsruimte en billijke geldelijke draaglast, verdeeld onder de kerken.**

Wij bidden de vergadering Gods zegen toe.

Met broedergroet,

Bespreking

Vragen worden gesteld bij de twee maanden die in het rapport worden genoemd voor studiebegeleiding. Het gaat om begeleiden en niet om opleiden. Twee maanden is daarom wel erg veel. Predikanten worden door de gemeente die ze dienen onderhouden. Onkosten die gemaakt worden bij het vervullen van taken en uitvoeren van werkzaamheden t.b.v. het kerkverband worden door het kerkverband vergoed.

Een afgevaardigde merkt op altijd weer verbaasd te zijn over de goedwillendheid van de kerken om de eigen predikant af te staan voor allerlei arbeid in het kerkverband en in de zusterkerken. Misschien moeten we eens nadenken of dit wel zo kan blijven
Predikanten kunnen in principe voor een bepaald percentage vrijgesteld worden voor het uitvoeren van bepaalde taken in opdracht van het kerkverband. Maar dat speelt nu niet. Het aantal studenten is heel gering.

Besluit

De Generale Synode besluit met 9 stemmen voor en 5 onthoudingen:

- 1.1 De predikanten ds. L. Heres en ds. J.R. Visser naast ds. R. van der Wolf te benoemen tot deputaat studiebegeleiding
- 1.2 Aan deputaten studiebegeleiding op te dragen de eerstvolgende Generale Synode te dienen met een uitgewerkt en definitief voorstel voor het begeleiden van studenten.
- 1.3 De GK Hardenberg te ontheffen van de opdracht om tot een voorstel voor studiebegeleiding te komen.
2. Uit te spreken dat de deputaten studiebegeleiding ruimte krijgen om in hun definitieve voorstel aan de eerstvolgende Generale Synode ook voorstellen te doen omtrent tijdsruimte en billijke geldelijke draaglast verdeeld onder de kerken.

Artikel 17. Deputaten HSV

(agenda 12.7/ 9.8)

Rapport***Deputaten Herziene Statenvertaling******Tussentijds rapport aan de e.k. Synode van de GKN d.d. 18 maart 2017 te Ede***

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Deputaten HSV hebben zich in een eerste vergadering bezonnen op de opdracht die de vorige synode hun heeft meegegeven. Na deze eerste bezinning leggen wij u graag het volgende voor om ons ervan te verzekeren of de synode met onze invulling van de opdracht kan instemmen.

Opdracht van de synode

De opdracht is te inventariseren wat er al beschikbaar is aan toetsing van en onderzoek naar de HSV en op basis van deze inventarisatie tot een eigen weging te komen en voorstellen te doen aan een volgende synode.

Deputaten constateren dat in deze opdracht niet wordt aangegeven wat het doel is van de toetsing.

*Wij zijn van mening dat vrijmoedig kan worden geconcludeerd dat het gaat om de vraag **of de HSV kan worden vrijgegeven voor gebruik in onze erediensten en kerkelijke vergaderingen.***

Een voorstel daartoe is door de GK Assen Boerakker op de tafel van de synode gelegd en naar aanleiding daarvan heeft de synode het deputaatschap deze opdracht verstrekt.

We zullen dus moeten wegen of de HSV voor dit kerkelijk gebruik in aanmerking komt.

Dit oogmerk van onze opdracht houdt o.i. ook duidelijke beperkingen in.

We hoeven geen andere vertalingen in onze weging en beoordeling mee te nemen, zoals bijvoorbeeld de NBV etc. .

We kunnen ons beperken tot de uiteindelijke vraag:

verdient het aanbeveling om naast de vertaling van NBG1951 ook de HSV vrij te geven voor kerkelijk gebruik?

Dat houdt o.i. in dat we voor onze opdracht ons kunnen concentreren op twee zaken:

1^e. is de HSV een verantwoorde vertaling van Gods Woord zodat die kan worden vrijgegeven voor kerkelijk gebruik?

Dan gaat het om inhoudelijke toetsing van de vertaling aan de hand van wat daarover al aan beoordeling beschikbaar is.

2^e. verdient het aanbeveling deze vertaling vrij te geven naast de NBG1951 die momenteel in onze kerken in gebruik is? Zodat het in de vrijheid van de kerken ligt om ook de HSV te gebruiken.

Dan gaat om vooral om de vraag of het gebruik van de HSV voordelen biedt ten opzichte van de NBG1951.

Onze vraag aan uw vergadering is: kan de synode zich in deze werkwijze vinden?

Graag horen wij uw oordeel hierover.

Wij bidden u Gods zegen toe over uw vergaderwerk.

Met broedergroeten,

Kampen, 13 maart 2017

Bespreking

Het tussenrapport is een goede weergave van wat eerder is besproken. De opdracht is beperkt. Gewezen wordt op het belang van het gebruik van dezelfde vertaling thuis, in de kerk, op de catechisatie en als het kan op school. Ook wordt aandacht gevraagd voor de Nieuwe Bijbelvertaling : een Schriftuurlijke en in begrijpelijke hedendaagse taal geschreven vertaling.

Uitspraak

De Generale kan zich in de voorgestelde werkwijze van deputaten vinden.

Artikel 18. Deputaten visitatoren

(agenda 12.6)

Het Huishoudelijk reglement zegt dat deputaten kerkvisitatoren in de Generale Synode van maart rapport uit moeten brengen. Visitatoren zijn echter nog volop aan het werk zodat de rapporten niet eerder dan op de GS van oktober kunnen worden ingebracht. Aan de kerken wordt in overweging gegeven om standaard niet in de GS van maart maar in die van oktober te rapporteren en het huishoudelijk reglement daarop te laten aanpassen.

Artikel 19. Deputaten Eenheid gereformeerde belijders

(agenda 12.8)

Op voorstel van deputaten wordt ds. Van der Wolf benoemd als deputaat Eenheid gereformeerde belijders, zodat het deputaatschap Eenheid gereformeerde belijders nu bestaat uit de deputaten: br. J. Hartog (samenroeper), ds. L. Heres, ds. J.R. Visser en ds. R. Van der Wolf.

Artikel 20. Rondvraag naar art 41 Kerkorde

(agenda 13)

Na een rondgang langs de afgevaardigden van alle kerken stelt de preses vast dat de ambtelijke diensten voortgang hebben en dat de besluiten van de meerdere vergadering nageleefd worden. Geen van de kerken heeft hulp nodig voor de goede voortgang van hun plaatselijk kerkelijk leven.

Artikel 21. Rondvraag

(agenda 14)

Ds. Van der Wolf vraagt of het mogelijk is dat er een handzaam boekje komt met daarin het huishoudelijk reglement, de regelingen en instructies. De vergadering besluit de deputaat-scriba dit te laten verzorgen.

Ds. Van der Wolf dankt namens alle afgevaardigden de preses ds. Heres voor de wijze waarop hij de vergadering heeft voorgezeten.

Artikel 22. Volgende Generale Synode

(agenda 15)

De synode wijst de GK Zwolle e.o. aan als samenroepende kerk voor de volgende generale synode die op DV 7 oktober 2017 in Ede gehouden zal worden. Aanvang 10.00 uur.

Artikel 23. Censuur naar art 48 Kerkorde

(agenda 16)

De preses stelt vast dat de vergadering in goede orde is verlopen en dat de beraadslagingen in een broederlijke sfeer hebben plaatsgevonden.

Artikel 24. Sluiting

(agenda 17)

Nadat ds. van der Wolf is voorgegaan in gebed sluit de preses de vergadering.

Vastgesteld en ondertekend door het moderamen van de GS 1 oktober 2016 te Ede op 5 mei 2017

Preses, ds. L. Heres;

Scriba, ds. J.R. Visser

Assessor, ds. R. van der Wolf

Inhoudsopgave

Art.	Onderwerp	Blz.
1.	Opening	1
2.	Presentie	3
3.	Verkiezing moderamen	4
4.	Constituering van de vergadering	4
5.	Adviseur van de synode	4
6.	Vaststelling agenda	4
7.	Instemmen met de belijdenis	4
8.	Acta GS 12 maart 2016	4
9.	Correspondentie uitgegane stukken	4
10.	Deputaten CFB jaarverslag 2016	4
11.	Artikel 31 Acta GS 1 oktober 2017	5
12.	Artikel 21 Acta GS 1 oktober 2016	8
13.	GK Harderwijk e.o.	10
14.	Vragen uit de kerken	14
15.	DGK	15
16.	Deputaten studiebegeleiding	17
17.	Deputaten HSV	18
18.	Deputaten visitatoren	19
19.	Deputaten Eenheid gereformeerde belijders	19
20.	Rondvraag naar art 41 Kerkorde	19
21.	Rondvraag	20
22.	Volgende Generale Synode	20
23.	Censuur naar art 48 Kerkorde	20
24.	Sluiting	20
25.	Inhoudsopgave	21
26.	Bijlagen	22

BIJLAGEN

Agenda

van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken Nederland samen te komen op zaterdag 18 maart 2017 te Ede.

Locatie: kerkgebouw Elim Stakenberg 94 Ede .

Aanvang: 10.00 u

1. Opening namens de samenroepende kerk GK Zwijndrecht e.o
2. Onderzoek van en rapport over de geloofsbrieven
3. Constituering van de vergadering en samenstellen van het moderamen
4. Vaststelling van de agenda
5. Instemming met de belijdenis
6. Vaststelling acta GS 1 oktober 2016
7. Zaken uit acta GS 1 oktober 2016 en onderzoek naar uitvoering genomen besluiten
8. Correspondentie uitgegane stukken
 - 8.1.t/m 8.40 periode 1 oktober 2016 tot 18 maart 2017
9. Correspondentie ingekomen stukken
 - 9.1.Schrijven L. Roorda inzake artikel 31 Acta GS 1 oktober 2017
 - 9.2.Schrijven GK Zwijndrecht e.o. inzake artikel 21 Acta GS 1 oktober 2017
 - 9.3.Schrijven CFB met jaarverslag 2016
 - 9.4.Schrijven van de initiatiefgroep GK Harderwijk e.o. met bijlage
 - 9.5.Persverslag gesprek afgevaardigden GKN en DGK
 - 9.6.Commissie gesprek DGK, verslag gesprek 17 maart
 - 9.7.Studiebegeleiding, tussentijdse rapportage
 - 9.8.Deputaten HSV, tussentijdsrapport
10. Voorstellen en instructies uit de kerken
11. Vragen uit de kerken (kerkelijke rondvraag)
12. Rapporten, commissies, benoemingen
 - 12.1. Commissie contact DGK,
 - 12.2. Deputaten begeleiding studenten,
 - 12.3. Deputaten buitenlandse kerken
 - 12.4. Deputaten Commissie Financieel Beheer
 - 12.5. Deputaten appelzaken
 - 12.6. Deputaten visitatoren
 - 12.7. Deputaten HSV
 - 12.8. Deputaten Eenheid gereformeerde belijders
13. Rondvraag naar art 41 KO
14. Persoonlijke rondvraag
15. Aanwijzen samenroepende kerk, vaststellen datum, tijd en plaats volgende synode
16. Censuur naar artikel 48 KO
17. Sluiting